

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
Харківський національний університет мистецтв
імені І.П. Котляревського

Виконавсько-музикознавчий факультет
Кафедра спеціального фортепіано

”ADAGIETTO” П’ЯТОЇ СИМФОНІЇ Г. МАЛЕРА
У ФОРТЕПІАННИХ ТРАНСКРИПЦІЯХ:
ПРИНЦИП ВИБОРУ ФАКТУРНИХ РІШЕНЬ

методичні рекомендації

до виконання самостійної роботи

з дисципліни

ОСНОВИ ФОРТЕПІАННОЇ ТРАНСКРИПЦІЇ

для здобувачів ступеня вищої освіти магістр

спеціальності В5 «Музичне мистецтво»

галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

освітньо-професійної програми другого (магістерського) освітнього рівня

«Музичне мистецтво»

Харків, 2025

УДК 780.616.432.083.82:78.071.1(430)(072)

M18

Друкуються за рішенням Вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І.П.Котляревського (протокол №11 від 30 травня 2025 року).

Укладач:

Я. В. Воскобойніков, старший викладач кафедри спеціального фортепіано, доктор філософії.

Рецензенти:

Т. І. Шевченко, кандидатка педагогічних наук, професорка, заслужена діячка мистецтв України, завідувачка кафедри спеціального фортепіано Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової.

М. С. Чернявська, кандидатка мистецтвознавства, професорка, проректор з наукової роботи Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського, професорка кафедри спеціального фортепіано.

Малер Г."Adagietto" П'ятої симфонії у фортепіанних транскрипціях: принцип вибору фактурних рішень : метод. рек. до виконання самостійної роботи з дисципліни «Основи фортепіанної транскрипції» для здобувачів ступеня вищої освіти магістр, спеціальності В5 «Музичне мистецтво», галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки», освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня «Музичне мистецтво» / уклад. Я. В. Воскобойніков. – Харків : ХНУМ, 2025. – 19 с.

Методичні рекомендації розглянуто та схвалено на засіданні науково-методичної ради ХНУМ, протокол №8 від «23» травня 2025 р.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
ОСНОВНА ЧАСТИНА.....	5
1. “Adagietto” П’ятої симфонії Г. Малера – специфіка фактури твору.....	5
2. Адаптація, редукція й ампліфікація – техніки транскрибування симфонічної фактури.....	7
3. ”Adagietto” П’ятої симфонії у транскрипції Ієна Фаррінгтона.....	8
4. ”Adagietto” П’ятої симфонії у транскрипції Беатріс Беррут.....	10
5. ”Adagietto” П’ятої симфонії у транскрипції Олександра Таро.....	12
ВИСНОВКИ.....	16
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	18

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Методичні рекомендації «Adagietto» П'ятої симфонії Г. Малера у фортепіанних транскрипціях: принцип вибору фактурних рішень» з дисципліни «Основи фортепіанної транскрипції» спрямовані на формування умінь і навичок транскрибування симфонічної музики для фортепіано та будуть сприяти найбільш ефективній самостійній роботі здобувачів освіти.

Фортепіанні транскрипції «Adagietto» (4 ч.) П'ятої симфонії Г. Малера є художньо самодостатніми прикладами фортепіанної творчості, які представляють для здобувачів освіти еталонні принципи транскрибування симфонічної музики для фортепіано.

Симфонічний твір «Adagietto» (IV частина) П'ятої симфонії, що здобув особливе визнання серед інших творів композитора, став поштовхом для створення численних концертних версій для одного фортепіано, які сприймаються як повноцінні, художньо індивідуальні твори. Специфіка симфонічної фактури цього твору, а також прагнення включити його до власного концертного репертуару стали підґрунтям для виникнення різноманітних підходів до фактурних рішень, втілених у найвідоміших фортепіанних транскрипціях сучасності (Ієна Фаррінгтона, Беатріс Беррут, Олександра Таро та ін.). Специфіка симфонічної фактури цього твору, а також прагнення включити його до власного концертного репертуару стали підґрунтям для виникнення різноманітних підходів до фактурних рішень, втілених у найвідоміших фортепіанних транскрипціях сучасності (Ієна Фаррінгтона, Беатріс Беррут, Олександра Таро та ін.).

ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. “ADAGIETTO” П’ЯТОЇ СИМФОНІЇ Г. МАЛЕРА – СПЕЦИФІКА ФАКТУРИ ТВОРУ

Четверта частина П’ятої симфонії Г. Малера написана для струнного камерного оркестру з арфою (I, II скрипки, альти, віолончелі, контрабаси та арфа). Такий інструментальний склад суттєво відрізняє її від кількісно насиченого оркестру, що використаний в інших частинах симфонії. Камерність фактури “*Adagietto*” створює сприятливі умови для відтворення всього тонового матеріалу на одному фортепіано. Водночас специфіка фактури та обраного інструментарію вимагає від транскриптора комплексного й глибоко осмисленого підходу до трансформації оркестрового тексту.

Складність транскрибування кантиленної симфонічної фактури пов’язана з низкою чинників:

1. Затриманими тонами гармонії, що часто об’єднані лігами на декілька тактів (Нотний приклад 1, тт. 3–5). У симфонічному виконанні ці звуки завдяки специфіці струнних інструментів, а також кількості виконавців, можуть безперервно «дихати» змінною динамікою, не втрачаючи інтонаційної напруги. На роялі ж, з огляду на властивості затухання звуку, це потребує відповідних фактурних рішень, зокрема – повторного артикулювання, нашарування, педалізації тощо.

2. Дуже повільним темпом твору (*Sehr langsam*), який в оркестровому виконанні не викликає проблем статичності завдяки тембровій палітрі та пластичності звучання. На фортепіано ж цей темп може спричинити втрату фразувальної виразності та динамічного напруження, якщо не здійснити відповідних змін у фактурі – зокрема, подрібнення ритмічних елементів у партіях заповнення.

3. Агогічною та динамічною зміною одного тону, зокрема *cresc.* або *dim.* на затриманому звуці (Нотний приклад 1, партія I скрипок, тт. 2–3). Такий ефект майже неможливо реалізувати на фортепіано прямим способом, проте він може

бути досягнутий через спеціально розроблене фактурне заповнення, що створює динамічний розвиток звучання одного звуку.

4. Масивністю фактури заповнення, що контрастує з одноголосною темою. Це ускладнює досягнення фактурного балансу при транскрипції: необхідно зберегти виразність теми, не втрачаючи її на тлі гармонійного супроводу, який потребує обробки з урахуванням особливостей фортепіанної артикуляції.

5. Теситурним розташуванням гармонічної вертикалі, яка у симфонічному звучанні заснована на природному розмежуванні партій. У фортепіанному викладенні такі структури часто вимагають зміщення окремих голосів октавою або перебудови акордової структури для забезпечення обертоново вигідного, збалансованого й резонансного звучання.

(дуже повільно)
Sehr langsam. molto rit. a tempo (molto Adagio.)

Harfe. *pp*

Erste Violinen. *molto rit.* *pp espress.* *a tempo (sehr langsam)*

Zweite Violinen. *pp* **затримані тони гармонії**

Violen. *pp* *pp subito*

Violoncelle. *pp* *pp subito*

Bässe. *pp* *pizz.*

Нотний приклад 1. Партитура "Adagietto" П'ятої симфонії Г. Малера (1-5 тт.)

Для транскрипції даного твору необхідно застосовувати сучасні фактурні техніки, які дозволяють створити зручну для виконання піаністичну фактуру, що водночас художньо відповідає ідейному змісту та характеру оригінального симфонічного твору.

2. АДАПТАЦІЯ, РЕДУКЦІЯ Й АМПЛІФІКАЦІЯ – ТЕХНІКИ ТРАНСКРИБУВАННЯ СИМФОНІЧНОЇ ФАКТУРИ

Основна мета транскрипторських технік адаптації, редукції та ампліфікації – уникнути механічного перенесення симфонічної музики на фортепіанну клавіатуру. Відтак головним завданням транскриптора є врахування специфіки рояля: його тембрових особливостей, обертової системи, а також принципів побудови піаністично зручної фактури.

Для забезпечення технічної доцільності виконання й органічного вміщення фактури в межах двох рук, транскриптори часто вдаються до застосування технік адаптації та редукції. Адаптація – це пристосування фактури до нової інструментальної природи, зокрема до особливостей фортепіано. Редукція (від лат. *reductio* – повернення, відновлення) – процес спрощення чи зменшення певних елементів фактури. У транскрипторській практиці цей термін здебільшого означає спрощення допоміжних (заповнюючих) шарів фактури, наприклад, шляхом зведення тонів гармонічної вертикалі, що повторюються, в унісон. Ця техніка особливо поширена серед концертмейстерів у випадках, коли для охоплення тематичних елементів симфонічної партитури потребують значного скорочення другорядних елементів – тобто тих тонів гармонії, які повторюються.

Ампліфікація (від лат. *amplificatio*, фр., англ. *amplification*) є своєрідним антонімом редукції й означає збільшення або розширення. Ампліфікація широко розповсюджена у психології і риторичі. У словниках психології ампліфікацією називають техніку розширення поля розуміння і значень, а в риторичі ампліфікація – це стилістична фігура, нагромадження однорідних елементів мови для підсилення виразності та емоційності мовлення. Саме остання дефініція більш точно співвідноситься зі значенням терміну в транскрипторській практиці. У транскрипції ампліфікація – це дія, спрямована на додавання нової фактури, що відбувається завдяки глибшому розкриттю тематизму. У даному випадку додана фактура має бути специфічною для інструменту-адресата (рояля), для якого створюється транскрипція. Часто саме техніка ампліфікації дозволяє підсилити інтонаційний потенціал теми, що надає транскриптору можливість вигідно, з

огляду на фактуру, інтерпретувати закладений композитором зміст із урахуванням специфіки рояля. Ампліфікація застосовується й тоді, коли потрібно досягти кресендо на одному, неповторюваному тоні, або коли інтонаційна структура тематизму потенційно може бути підтримана масивнішою фактурою, що лише підкреслює широту рояльного тембру.

Ці техніки транскрипторської практики широко застосовувалися в різноманітних варіантах як у транскрипціях минулого (Ф. Ліста, Ф. Бузоні, В. Кемпфа та ін.), так і сучасності (Ієна Фарінгтона, Беатріс Берут, Олександра Таро та ін.).

Зокрема, техніки редукції й ампліфікації можуть бути практично використані здобувачами освіти під час створення власних транскрипцій та розв'язання конкретних фактурних завдань.

3. "ADAGIETTO" П'ЯТОЇ СИМФОНІЇ У ТРАНСКРИПЦІЇ ІЄНА ФАРИНГТОНА

У 2018 році англійський піаніст, органіст, композитор і транскриптор Ієн Фаррінгтон (*Iain Farrington*) створив і виконав серію власних фортепіанних транскрипцій усіх симфоній Густава Малера в клубі мистецтв «1901» у Лондоні. Серед них була й версія для одного рояля – “*Adagietto*” з П'ятої симфонії.

Ієн Фаррінгтон у власній транскрипції застосовує обидві техніки – редукцію й ампліфікацію. Транскриптор майже повністю редукує фактуру заповнення, що міститься в партії струнних інструментів, віддаючи перевагу партії арфи, фактура якої вже містить скорочений, “концентрований” варіант гармонії (тільки основні тони) і, як результат, природно пристосовується до рояля. Іноді транскриптор використовує гармонійні тони з партії струнних, вбудовуючи їх в арпеджіато акордів у правій руці (нотний приклад 2, тт. 1–2), що значно підсилює інтонаційні акценти теми й є ампліфікацією (нотний приклад 2, тт. 2, 5–6).

IV. Adagietto

The image displays a musical score for the fourth movement, 'Adagietto', from Mahler's Symphony No. 5. It is presented in two systems. The first system includes tempo markings: 'Sehr langsam' (Very slow), 'molto rit.' (much ritardando), and 'a tempo (molto Adagio)'. Dynamic markings include 'pp' (pianissimo) and 'seelenvoll' (soulful). The score features a piano part with a 7-fingered triplet in the bass and a 3-fingered triplet in the treble. The second system, starting at measure 4, shows a continuation of the piano part with a 7-fingered triplet in the bass and a 3-fingered triplet in the treble, both highlighted with red boxes. The tempo marking 'a tempo (molto Adagio)' is also present.

Нотний приклад 2. Ієн Фаррінгтон – транскрипція для фортепіано «Adagietto» (4 ч.)

з Симфонії №5 Г. Малера тт. 1-6.

У музичному фрагменті нотного прикладу 2 можна бачити, як транскриптор на першій долі сьомого такту майстерно виставляє ліги у заповненні задля зм'якшення другої ноти – інтонації зітхання (нотний приклад 3, т. 7). У 9-му й 13-му тактах І. Фаррінгтон використовує техніку ампліфікації в іншій формі – формі фігурацій дрібнішими тривалостями (нотний приклад 3, т. 9). Метою таких тривалостей є утворення більш виразного не звукового, а фактурного кресендо до місцевої кульмінації. Далі І. Фаррінгтон застосовує ще один вид ампліфікації – розширення діапазону звучання вертикалі, вбудовуючи у фактуру заповнення басовий тон на октаву нижче, ніж у партитурі, в партії контрабаса (нотний приклад 3, т. 11).

Nicht schleppen
(etwas flüssiger als zu Anfang)

Нотний приклад 3. Ієн Фаррінгтон – транскрипція для фортепіано «Adagietto» (4 ч.)

з Симфонії №5 Г. Малера тт. 7-13.

Поле технік і змін фактури першоджерела, які використовує Ієн Фаррінгтон у власній транскрипції, є значно ширшим, однак основні модифікації спрямовані на підпорядкування фактури заповнення інтонаційним акцентам, що містяться в темі. Це вимагає від транскриптора: по-перше, застосування редукції – задля скорочення фактурного масиву заповнення; по-друге, ампліфікації – додавання нової фактури для підкреслення інтонаційно-динамічних елементів теми.

4. "ADAGIETTO" П'ЯТОЇ СИМФОНІЇ У ТРАНСКРИПЦІЇ БЕАТРИС БЕРРУТ

Створення фортепіанної транскрипції й конструювання видів фортепіанної фактури безпосередньо залежать від репертуарних інтенцій транскриптора як виконавця. У 2018 році швейцарська піаністка Беатрис Беррут (*Beatrice Berrut*), яка навчалася у Берліні в Галини Іванзової, а згодом – у Джона О'Конора, учня Вільгельма Кемпфа, активно виконує власну транскрипцію "Adagietto" Густава Малера на концертних майданчиках Швейцарії. Аналізуючи її транскрипцію, не дивує захоплення піаністки творами Ференца Ліста – видатного транскриптора свого часу.

Беатріс Беррут у власній транскрипції, поряд із використанням редукції симфонічної фактури заповнення (подібна редукція властива й транскрипції Ієна Фаррінгтона), так адаптує фактуру до фортепіано, що значно розширює діапазон звучання вертикалі (нотний приклад 4, партія лівої руки, тт. 4, 6). Вона також використовує інтервальні втори у фортепіанній фактурі, беручи їх з партії арфи (нотний приклад 4, партія лівої руки, т. 6). Втори у фактурі заповнення в транскрипції Беатріс Беррут частіше пов'язані з поєднанням музичних речень між другою і третьою долями такту. Там, де в темі з'являється момент для мікроцезури, піаністка ущільнює фактуру, не даючи зупинитися єдності фразування.

The image shows two systems of musical notation for piano. The first system is marked with a box 'A' and the word 'singend'. It features a treble clef staff with a piano (p) dynamic and a mezzo-forte (mf) dynamic. The bass clef staff contains several triplet markings (indicated by '3' and '3 sub'). The second system continues the piece and includes two red rectangular boxes highlighting specific passages in the left hand. The first red box is labeled 'sub' and the second is labeled '3'. The music is in 4/4 time and features complex rhythmic patterns and articulation.

Нотний приклад 4. Беатріс Беррут – транскрипція для фортепіано «Adagietto» (4 ч.) з Симфонії №5 Г. Малера.

Беатріс Беррут змінює теситуру звучання тонів гармонії, узятих з партії контрабасу, вбудовуючи їх октавою нижче, ніж у партитурі (нотний приклад 4, партія лівої руки, тт. 4, 6). Такі теситурні зміни дають змогу використати можливість нашарування гармоній на роялі за допомогою педалі. Чим нижче звучить бас у теситурі, тим більшою стає інтервальна відстань між басом і темою. Така інтервальна відстань утворює звуковий простір, який є надзвичайно сприятливим саме для звучання роялю. Ампліфікація цього типу поєднує тему й гармонію симфонічного твору, даючи змогу повноцінно звучати ролі рояля завдяки властивій йому обертоновій специфіці: у теситурі контрактиви, великої та малої

октав акорди, побудовані з широких інтервалів, звучать виразніше (залежно від художньої мети).

Таким чином, Беатріс Беррут створює транскрипцію, яка враховує обертонову специфіку звучання рояля, що є слушною рекомендацією для здобувачів, які планують виконувати власні транскрипції на концертній сцені.

5. "ADAGIETTO" П'ЯТОЇ СИМФОНІЇ У ТРАНСКРИПЦІЇ ОЛЕКСАНДРА ТАРО

У 2015 році французький піаніст Олександр Таро відкрив свій виступ у Великій залі імені П'єра Булеза в Парижі власною транскрипцією "*Adagietto*" Густава Малера. В інтерв'ю перед концертом О. Таро окреслив власні інтенції, що спонукали його до створення цієї транскрипції:

«Епоха рояля розвинула округлий, глибокий і барвистий тембр – на відміну від звучання струнного оркестру. І тому: як відтворити "тепло" тембру рояля в поєднанні з ніжністю звучання струнних? Як відтворити це на роялі? – Ось що спонукало мене до створення транскрипції. Твір написано для струнних і арфи, але він надто повільний для роялю. Тому я додав ноти для побудови акордів і значно примножив гармонію – хоча й не в усьому творі. Я зробив це тому, що тема "*Adagietto*", ця частина, – насправді одне безперервне речення від першої до останньої ноти, що триває до 15 хвилин. Його необхідно зберегти, тому що фразування на роялі набагато складніше. Щоб ви не робили – жодна нота на роялі не може звучати дуже довго».

Коментар Олександра Таро до власної транскрипції окреслює основні домінанти для аналізу тих елементів гармонії, які у його трактуванні значною мірою зазнали техніки ампліфікації.

Якщо взяти до уваги міждисциплінарні дефініції ампліфікації та провести паралелі із засобами музичної виразності, то ампліфікацію як техніку розширення, розкриття й підсилення наявного матеріалу можна екстраполювати на окремі об'єкти музичного твору: гармонію, динаміку, інтонаційну складову теми, ритм, фразування тощо.

Олександр Таро приділяє особливу увагу багатьом елементам музичної виразності симфонічного оригіналу, закладеним Г. Малером, зокрема архітектоніці фактурних шарів та вокально-інтонаційній природі теми.

Олександр Таро у власній транскрипції враховує багато аспектів звучання рояля. Одним із важливих фактурних рішень транскриптора є подрібнення тривалостей у фактурі заповнення (партія арфи) вдвічі – з тріолей до секстолей. Таким чином, зберігаючи й примножуючи динамічну специфіку оригіналу, О. Таро вирішує проблему статичності, яка часто притаманна кантиленному симфонічному твору при його адаптації для рояля. Подрібнюючи фактуру заповнення, транскриптор надає партії арфи більшої текучості, створюючи ритмічно виписане *accelerando* (спочатку квартолі, далі тріолі, а згодом секстолі – нотний приклад 5, тт. 1–3), що властиве фортепіанним типам фактури.

У партитурі Густав Малер позначає *molto ritenuto*, що агогічно значно уповільнює рух першої тематичної інтонації вгору, яка складається з трьох звуків (нотний приклад 1, т. 3). Застосовуючи техніку ампліфікації в цьому фрагменті, Олександр Таро розділяє кожну ноту теми, заповнюючи її двома додатковими звуками, фактурно виписуючи *molto ritenuto* (нотний приклад 5, т. 2).

Важливим змістовим елементом партитури є «дихання» між інтонаціями, що нагадує про вокальну природу теми Густава Малера. У тих фрагментах партитури, де композитор прагне створити мікро-цезуру, він зазначає кому ('), тобто вдих між інтонаціями (нотний приклад 1, т. 3). Олександр Таро в аналогічних місцях вводить паузу в партію лівої руки, тим самим конкретизуючи й підсилюючи вказівку автора (нотний приклад 5, т. 3).

Як і Ієн Фаррінгтон та Беатріс Беррут, Олександр Таро застосовує розширення діапазону: він переносить тони партії контрабасу на октаву вниз, утворюючи ширшу інтервальну вертикаль між інтонацією в темі, яку бажає підкреслити, і басовим тоном гармонії (нотний приклад 1, т. 4; нотний приклад 5, т. 4).

Нарешті, Олександр Таро у транскрипції кульмінаційного фрагменту симфонічного твору (нотний приклад 6, тт. 94–96) пропонує варіант фортепіанної фактури, який значно підкреслює інтонації основної теми (партії перших і других скрипок) завдяки посиленню теми чотиризвучними акордами (нотний приклад 7, тт. 94–96). Поряд із динамізацією теми Таро також вирішує питання протяжних звуків фактури заповнення (що містяться у партіях альтів, віолончелей і контрабасів), насичуючи контури гармонії цих звуків акордовими послідовностями (нотний приклад 7, тт. 94–97), які є піаністично зручними та характерними для фортепіанної фактури кульмінаційних зон багатьох творів фортепіанної літератури (наприклад, Ф. Ліст – Трансцендентний етюд №4, Соната “По прочитанні Данте” та ін.).

Нотний приклад 7. Олександр Таро – Транскрипція для фортепіано «Adagietto» (4 ч.)

з Симфонії №5 Г. Малера тт. 94-97.

ВИСНОВКИ

Якщо врахувати досвід транскрибування “*Adagietto*” з П’ятої симфонії Густава Малера професійними виконавцями – Ієном Фаррінгтоном, Беатріс Беррут та Олександром Таро, – можна запропонувати методичні рекомендації, що розкривають комплекс застосування технік транскрибування та варіативність розкриття потенціалу музичного матеріалу оригіналу через підкреслення ідей твору у тембрових можливостях роялю. Таким чином, кожен професійний виконавець-транскриптор може спиратися на такі методичні засади під час створення власної транскрипції:

1.Пріоритет тематичних інтонацій.

За умови максимально можливого збереження обсягу тонів оркестрового діапазону, першочергово слід орієнтуватися на виокремлення та підкреслення тематичних інтонацій. При значній редукції заповнюючих голосів рекомендується підсилювати інтонаційні акценти через арпеджію, добираючи характерні гармонійні звуки з партій інструментів, що виконують заповнюючу функцію. (Див. транскрипцію Ієна Фаррінгтона).

2.Розширення вертикалі за рахунок басу.

Для підсилення тембральної виразності гармонійної вертикалі доцільно додавати звуки в глибокому басу, у теситурі контрабасів. Таке розширення поглиблює інтонаційний простір. Окрім того, вбудовування секундних і терцевих інтервалів до існуючої фактури заповнення сприяє цілісності фразування теми, особливо у фрагментах з тривалими затриманими нотами. (Див. транскрипцію Беатріс Беррут).

3.Інтонаційна виразність і агогіка через фактуру.

Для підкреслення вокальної природи теми, її дихання, агогіки та динамічної хвилі, важливо точно передати метроритмічну та динамічну структуру. У фрагментах теми з поступовим наростанням (крещендо) слід не лише посилювати тему, а й збагачувати фактуру заповнення – створюючи фактурну прогресію. Такий підхід дозволяє роялю підтримати розвиток мікрокульмінацій. (Див. транскрипцію Олександра Таро).

4. Фактурна пластичність замість статичності.

Для забезпечення плавності та «дихання» кантиленної теми, що побудована з довготривалих звуків, доцільно дробити фактуру заповнення, замінюючи тривалі довгості на більш пластичні фігурації. Це забезпечує рух гармонії в межах одного акорду й уникнення статичності. (Див. транскрипцію О. Таро).

5. Оптимізація фактури відповідно до піаністичних можливостей.

При адаптації симфонічної фактури до фортепіано важливо акцентувати на тих типах викладу, які звучать найвиразніше в тембрі рояля. Зокрема, ефективною є трансформація акордових співзвуч у фігурації або розкладені звучання, що надає фактурі пластичності та природності у фортепіанному контексті.

Фактурні рішення при транскрибуванні симфонічної музики становлять широкий комплекс технік, спрямованих на створення художньо самостійного концертного фортепіанного твору. Основу професійного транскрибування складає поєднання двох головних технік – редукції та ампліфікації, які у поєднанні з принципами піаністичності (технічної зручності та природності для роялю) дають змогу не лише адаптувати, а й розкрити і посилити ідеї симфонічного першоджерела засобами фортепіанного звучання.

Вдалим прикладом застосування широкого спектра технік і фактурних рішень є транскрипція “*Adagietto*” з П’ятої симфонії Густава Малера у версії Олександра Таро. Цей варіант вирізняється високим рівнем змістовної аргументованості фактури, що надає йому переваг у порівнянні з іншими транскрипціями цього твору. Рекомендується докладне вивчення транскрипцій Ієна Фаррінгтона, Беатріс Беррут, а особливо – Олександра Таро. Їхні версії дозволяють ґрунтовно ознайомитися з комплексом фактурних конфігурацій і технічних підходів, які ефективно перетворюють симфонічний матеріал у повноцінний концертний фортепіанний твір. Такий аналіз сприяє формуванню у здобувачів освіти практичних навичок створення художньо досконалих фортепіанних транскрипцій симфонічної музики.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Ампліфікація (риторика).

[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BC%D0%BF%D0%BB%D1%96%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_\(%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BC%D0%BF%D0%BB%D1%96%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_(%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0))

Борисенко, М. (2024). *Жанр транскрипції в системі індивідуального композиторського стилю*. (Дисертація кандидата мистецтвознавства). Харківський національний університет мистецтв. Харків.

Вишинський В. (2011) «Adagietto» П'ятої симфонії Густава Малера: темп як фактор. *Часопис Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського*, 13 (4), 38-47.

Шумакова Є. (2023). Жанр парафрази та транскрипції у фортепіанному виконавстві. *Музичне мистецтво і культура*, 38, 44-56.

ADAGIETTO-Gustav-Mahler-Piano-transcription-by-Alexandre-Tharaud-MSMT. URL : <https://pdfcoffee.com/adagietto-gustav-mahler-piano-transcription-by-alexandre-tharaud-msmt-pdf-free.html>

Alexandre Tharaud. Gustav Mahler - Adagietto, piano transcription | Alexandre Tharaud. (2014). URL : https://www.youtube.com/watch?v=rxFEoiUv63k&ab_channel=Adagietto

Banks, P. (1989) Aspects of Mahler's Fifth Symphony: Performance Practice and Interpretation. *The Musical Times* Vol. 130, pp. 258-265

Beatrice Berrut. Mahler Adagietto/Piano Transcription. (2018). URL : https://www.youtube.com/watch?v=MUOoN2IFP8Q&ab_channel=BeatriceBerrut

Iain Farrington. Mahler - Adagietto. 5th Symphony, 4th mvt (piano solo). (2021). URL : https://www.youtube.com/watch?v=f5XKx2YGbRM&list=PL3IoVEoYq-G56u5R0gIu86GGs2pvXFEN6&index=4&ab_channel=IainFarrington

Mahler/Berrut: Adagietto from Symphony No. 5 (Transcription for piano). URL : <https://muse-press.com/en/product/mp08402/>

Навчальне видання

Укладач:

Я. В. Воскобойніков, доктор філософії, старший викладач

”Adagietto” П’ятої симфонії Г. Малера у фортепіанних транскрипціях: принцип вибору фактурних рішень : метод. рек. до виконання самостійної роботи з дисципліни «Основи фортепіанної транскрипції» для здобувачів ступеня вищої освіти магістр, спеціальності В5 «Музичне мистецтво», галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки», освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня «Музичне мистецтво» / уклад. Я. В. Воскобойніков. – Харків : ХНУМ, 2025. - 19 с.